

Лебідь Олеся Вікторівна,

к. е. н., доцент

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,

м. Харків

ВИЗНАЧЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЕКОНОМІЧНИМ РЕАЛІЯМ

Валютна політика в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України має особливе значення, оскільки, з одного боку, є індикатором проблем у грошово-кредитному секторі національної економіки, а з іншого - має низку дієвих та досить швидких з точки зору впливу інструментів регулювання зовнішніх та внутрішніх грошових відносин. Згідно з Глосарієм банківської термінології Національного банку України валютна політика – це сукупність економічних, правових та організаційних заходів, що здійснюються центральним банком та іншими органами державного регулювання щодо діючих у державі валютних взаємовідносин між суб'єктами господарювання, домашніми господарствами та органами державного управління [1]. Критичний аналіз даного визначення дозволяє стверджувати, що воно є досить обмеженим, оскільки не вказує на основні складові валютної політики (валютні регулювання, контроль та режим) та залишає поза увагою інструменти та важелі валютної політики, через дію яких власне ця політика і реалізується.

Зрозуміло, що охопити аналізом весь спектр інструментів та важелів валютної політики з точки зору їх відповідності економічним реаліям в межах одних тез доповіді та надати ґрунтовні висновки і рекомендації за кожним з них – це нездійснена задача. З урахуванням цього, а також розуміючи та приймаючи ризик неповноти інформації, увага буде зосереджена на найбільш швидкому та соціально значимому важелі, зокрема, валютному курсі. Це пояснюється тим, що найбільший перетин сфер впливу двох наявних керівних

органів у сфері валютного контролю та регулювання, якраз відбуваються у процесі встановлення офіційного курсу національної валюти. Відомо, що стабільність національної грошової одиниці є важливим завданням як Національного банку України, як головного регулюючого органу фінансових ринків та фінансової діяльності, так і Кабінету міністрів України, як вищого органу виконавчої влади, відповідального за соціально-економічну стабільність держави та добробут населення.

Отже, пропонується використати валютний курс у якості індикатора відповідності валютної політики економічним реаліям. Для цього необхідно визначити реальний валютний курс гривні та порівняти його з наявним номінальним валютним курсом [2]. Результати розрахунків подані в табл. 1.

Таблиця 1

Результати розрахунків реального валютного курсу гривні по відношенню до долара США

Рік	Курс долара США у гривні номінальний	Індекс споживчих цін в США	Індекс споживчих цін в Україні	Курс долара США у гривні реальний	Відхилення номінального курсу від реального, %
2001	5,37	177,1	106,1	8,96	-40,09
2002	5,33	179,9	99,4	9,65	-44,75
2003	5,33	184,0	108,2	9,06	-41,20
2004	5,32	188,9	112,3	8,95	-40,55
2005	5,12	195,3	110,3	9,07	-43,52
2006	5,05	201,6	111,6	9,12	-44,64
2007	5,05	207,3	116,6	8,98	-43,75
2008	5,26	215,3	122,3	9,26	-43,20
2009	7,79	214,5	112,3	14,88	-47,65
2010	7,94	218,1	109,1	15,87	-49,98
2011	7,97	224,9	104,6	17,14	-53,49
2012	7,99	229,6	99,8	18,38	-56,53
2013	7,99	233,0	100,5	18,52	-56,87
2014	11,88	236,736	101,93	27,59	-56,94
2015	21,84	237,017	102,82	50,34	-56,62

Для визначення реального валютного курсу гривні було використано співвідношення індексів споживчих цін США та України та номінальний валютний курс. Дані табл. 1 показують, що упродовж останніх 15-ти років жодного разу номінальний та реальний курси долара США в Україні не співпали. Відхилення номінального валютного курсу від реального не було нижче ніж 40 %. Починаючи з 2008 року різниця між реальним і номінальним валютними курсами гривні по відношенню до долара США тільки зростала і сягнула у останні 4 роки майже 57 %. Це говорить про те, що НБУ веде досить чітку політику щодо жорсткого утримання курсу гривні на необхідному, заниженому у порівнянні з реальним валютним курсом, рівні. Звичайно, такі результати розрахунків (табл. 1) можна пояснити ще й тим, що офіційні методики визначення індексу споживчих цін в Україні та Сполучених штатах відмінні, а також заниженим значенням вітчизняного індексу інфляції.

Рівень відповідності валютної політики пропонується визначати у відсотках за допомогою співвідношення номінального валютного курсу і реального. Чим ближче цей показник до 100 %, тим більше валютна політика за індикатором валютного курсу національної валюти відповідає реальній економічній ситуації в Україні. Результати розрахунків рівня відповідності валютної політики подані на рис. 1.

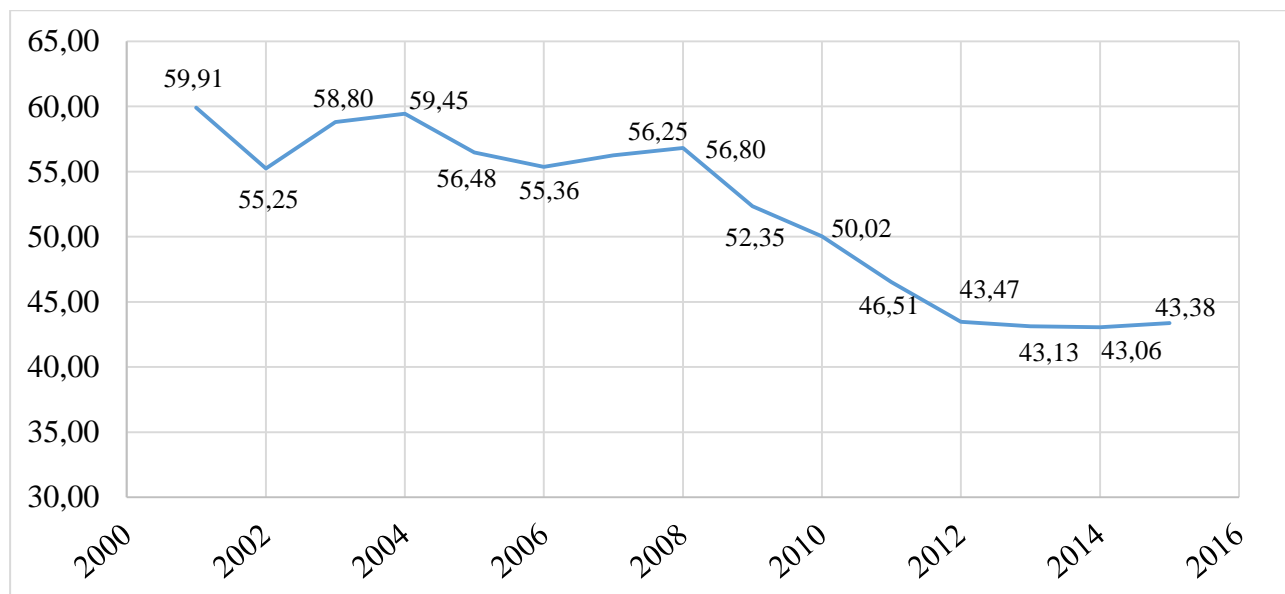

Рис. 1. Рівень відповідності валютної політики реальній економічній ситуації за індикатором валютного курсу

Дані рис. 1 показують, що за останні 5 років рівень відповідності валютної політики падає, оскільки збільшується розрив між реальним і номінальним валютним курсом гривні. Якщо більш детально проаналізувати дані табл. 1, то можна побачити таку тенденцію, чим більше національні регулятори стримують зростання номінального валютного курсу гривні і віддаляють його таким чином від реального, тим більшим і швидшим буде в майбутньому зростання (стрибок) номінального курсу. Така ситуація спостерігалась у 2008-2009 роках.

Якщо ж поглянути дані за 2014 та 2015 роки, то стає зрозуміло, що різке зростання курсу долара США по відношенню до гривні є неминучим у 2017 році. Так, 2014 рік Україна завершила з номінальним валютним курсом на рівні 12 грн за 1 долара США і реальним курсом – 27,56 грн. Сьогодні відмітка 27 грн за 1 долар США є ринковим курсом купівлі даної іноземної валюти. Отже, розрахунки показують, що за умови збереження наявної валютної політики, наявних темпів розвитку економіки України існує висока ймовірність завершити 2017 рік з номінальним валютним курсом, наближеним до реального за 2015 рік, тобто 50,34 грн за 1 долар США.

В подальших дослідженнях необхідно проаналізувати валідність валютної політики за іншими індикаторами та складовими, щоб сформуванати комплексний показник рівня відповідності валютної політики економічним реаліям.

Список використаних джерел

1. Валютна політика // Глосарій банківської термінології Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123175.

2. Офіційний курс валют [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/curmetal/currency/search/form/period>.

3. Consumer Price Index Data from 1913 to 2016 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.usinflationcalculator.com/inflation/consumer-price-index-and-annual-percent-changes-from-1913-to-2008>.

4. Індекс споживчих цін [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=23487024&cat_id=57896.